

Archeologienota Lennik Karel Keymolenstraat 38-40

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

2-8-2018

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning voor een terrein gelegen in de Karel Keymolenstraat 38-40 te Lennik (prov. Vlaams-Brabant), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt en de bodemingrepen 1000m² of meer bedragen, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het plangebied, 3675m² groot, kent een L-vorm en grenst in het noordoosten aan de Karel Keymolenstraat. Het betreft de percelen waarop woningen en aanhorigheden van huisnummers 38 en 40 gelegen zijn; nr. 38 is het smalle en kleine zuidoostelijke deel van het plangebied, nr. 40 het bredere en langere noordwestelijke deel. Het woonhuis van nr. 38 grenst direct aan de Karel Keymolenstraat; erachter is een tuin met enkele bomen in gelegen, met achterin een bijgebouw. Het huis van nr. 40 is meer naar achter gelegen en wordt omgeven door een landschapstuin aan voor- en achterzijde, met in de achtertuin enkele bomen. Langsheen de grens met nr. 38 is een oprit aanwezig die naar het woonhuis en naar de bijgebouwen leidt.

Sint-Kwintens-Lennik kwam in de vroege middeleeuwen tot ontwikkeling en groeide uit tot een belangrijk regionaal centrum. Het plangebied gelegen net ten westen van de dorpskern was vermoedelijk sinds het midden van het 18de eeuw in gebruik als onbebouwd grasland en landbouwgrond. Hoe de site er voordien uitzag, is niet gekend. De huidige Karel Keymolenstraat was ook al aanwezig in het midden van de 18de eeuw. Net ten oosten van het plangebied bevond zich op dat moment en gedurende de 19de eeuw een erf. Eind 19de-begin 20ste eeuw bevonden er zich waarschijnlijk 2 gebouwtjes aan straatzijde in het oostelijke deel van het plangebied; op een kaart van 1924 worden deze niet meer afgebeeld. Vermoedelijk in de tweede helft van de 20ste eeuw verschijnen de huidige woningen op het terrein, na 1971 krijgt de site het huidige uitzicht. De bebouwing op het terrein neemt slechts een klein aandeel van het volledige plangebied in en zal enkel voor plaatselijke, puntsgewijze en lijnvormige verstoringen gezorgd hebben. Het plangebied bevindt zich in de leemstreek, errond zijn droge leemgronden gelegen. Het is gelegen op een licht hellend terrein, dat oploopt van het noordoosten naar het zuidwesten. De helling aan straatzijde is steiler dan de geleidelijke helling op de rest van het plangebied. Het terrein is gekarteerd als bebouwde (in het noordoosten) en vergraven (centraal en in het zuidwesten) zone, maar uit de historische bronnen is evenwel niet op te maken dat er ooit grootschalige uitgravingen hebben plaatsgevonden op het centrale en zuidwestelijke deel. Mochten deze er wel zijn geweest, dan is dit anderzijds geen indicatie dat deze vergravingen hebben gezorgd voor een verstoring van een eventueel archeologisch niveau. In de omgeving zijn meerdere archeologische sites en indicatoren gekend die inderdaad getuigen van deze vroegmiddeleeuwse oorsprong. Daarnaast zijn er ook enkele Romeinse sites aanwezig. Er kan aan het plangebied een gemiddelde (niet hoog, maar ook niet laag) archeologische verwachting gegeven worden. Deze betreft voornamelijk grondsporen uit de metaaltijden, de Romeinse periode en de middeleeuwen, met een iets hogere verwachting voor de Romeinse en vroegmiddeleeuwse periode. Op het plangebied geldt er geen specifieke verwachting naar *in situ* steentijdsites.

Op het plangebied worden 2 meergezinswoningen gebouwd na afbraak van bestaande bebouwing. Onder beide gebouwen wordt een parkeergarage van 1 bouwlaag diep aangelegd, die de gebouwen ondergronds verbindt. Rond de gebouwen wordt een groenzone aangelegd, waarin onder andere meerdere nutsleidingen- en voorzieningen (infiltratieputten, hemelwaterput) worden voorzien, een brandweg en een petanquebaan. Het maaiveld wordt rond de gebouwen enigszins verlaagd voor o.a. de aanleg van de brandweg en zal in het zuidoosten geleidelijk aansluiten op een grotere gemeenschappelijke groenzone, waarvan het maaiveldniveau na de werken tot op hetzelfde niveau als heden zal teruggebracht worden. Het bouwrijp maken van het terrein (slopen bestaande gebouwen, rooien beplanting), het uitgraven van de parkeergarage, het aanpassen van het maaiveldniveau, de aanleg van de nutsvoorzieningen en de interne wegenis en het inrichten van de gemeenschappelijke tuinzone zullen voor een grootschalige en diepe verstoring zorgen. Er kan eigenlijk vanuit gegaan worden dat er op het volledige plangebied grondwerken zullen plaatsvinden.

Het plangebied kent een bepaalde archeologische verwachting, maar op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren. Verder vooronderzoek op deze locatie zal ongetwijfeld bijdragen tot een beter begrip van de evolutie van de menselijke aanwezigheid nabij de vroegmiddeleeuwse dorpskern van Sint-Martens-Lennik.

Gezien de aard van de site en het archeologisch verwachtingspatroon is een verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk. Ook naar kosten-batenanalyses is deze onderzoeksmethode te prefereren. Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden hieronder voorgesteld. Dit proefsleuvenonderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, na de sloop van de gebouwen en het rooien van de bomen.

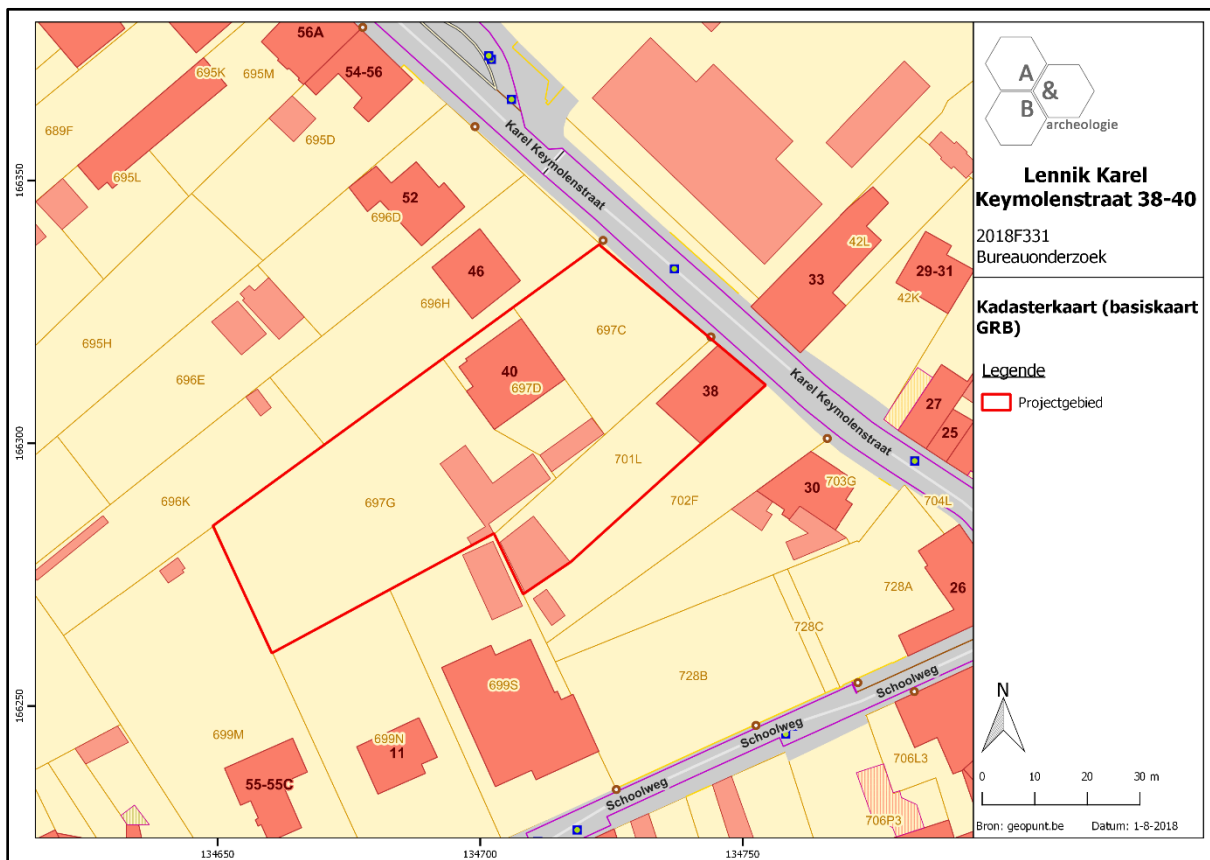
2. Administratieve gegevens en afbakening

Locatiegegevens: Lennik Karel Keymolenstraat 38-40

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 134649,09 en Y: 166259,65; X: 134754,36 en Y: 166337,81

Kadastergegevens: Lennik, afdeling 1, sectie E, percelen 697C, 697D, 697G, 701L

Het gehele terrein komt in aanmerking voor verder vooronderzoek en behelst een oppervlakte van 3675m².

Figuur 1 Uitsnede uit het kadasterplan met aanduiding van het totale projectgebied ((bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Hoe is de bodemopbouw? Is er inderdaad sprake van uitgegraven gronden in het zuidwestelijke deel van het plangebied? Is er sprake van erosie en/of colluvium op het licht hellende terrein?
- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
- Is een vervolgonderzoek noodzakelijk, en zo ja, wat is de afbakening en aan welke modaliteiten (strategie, onderzoeksvragen) moet dit voldoen?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om deze site te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op figuur 1 en 2. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt te worden van de inplanting van parallelle proefsleuven. De sleuven zijn noordoost-zuidwest georiënteerd, haaks op de helling. Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m (van middenpunt tot middenpunt). Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed. Daarnaast worden extra volg-, dwarsleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen.

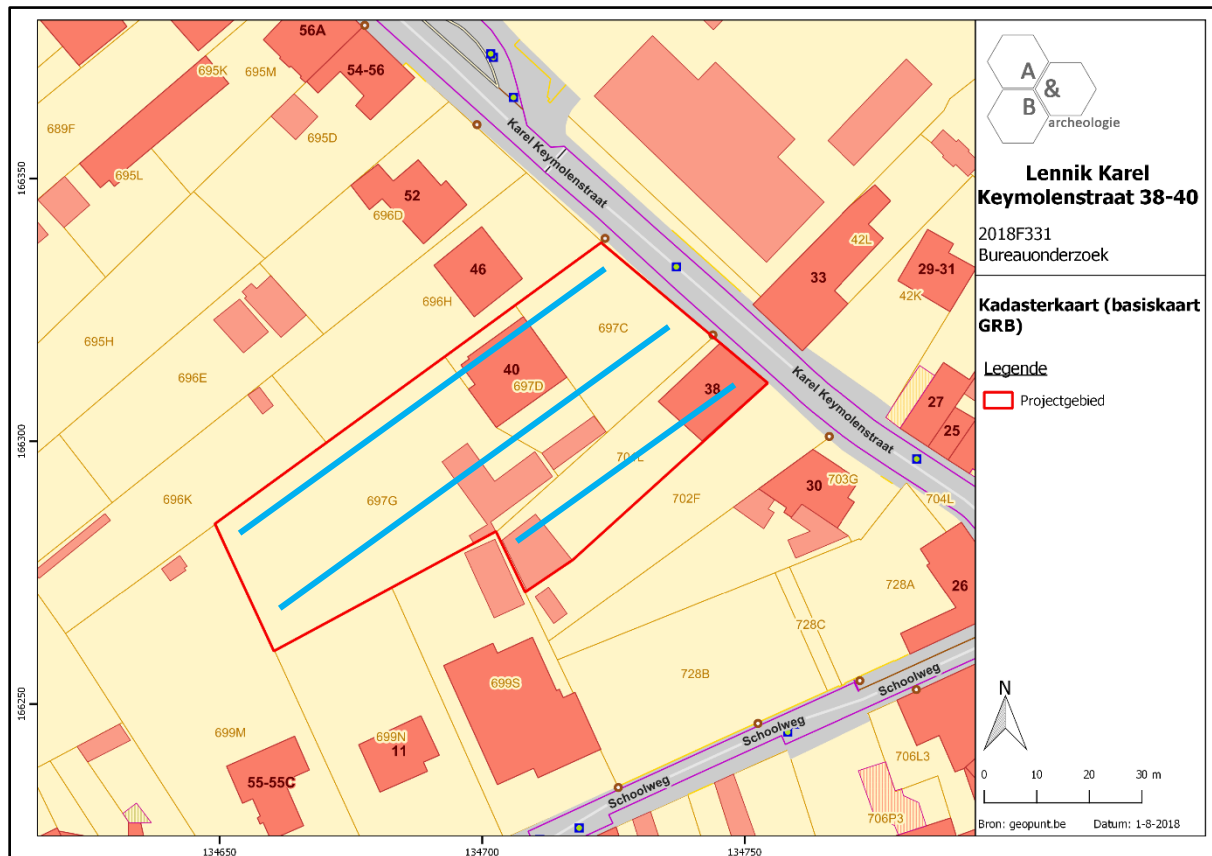
Er wordt 10%, oftewel ca. 367m², van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 92m², door middel van volg-, dwarsleuven of kijkvensters. De ligging van deze bijkomende 2,5% is vrij te bepalen door de erkende archeoloog die het proefsleuvenonderzoek uitvoert. Op die manier is er een maximale info voor een minimale kost. Er wordt in totaal 459m² oftewel 12,5% van het plangebied onderzocht.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. urnengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

- Randvoorwaarden

Om eventueel aanwezige archeologische sporen zo weinig mogelijk te beschadigen, is het van belang dat de sloop van de gebouwen op het terrein beperkt blijft tot het maaiveldniveau. Bij het rooien van de bomen dienen de stronken te blijven staan, omdat het uitgraven of uitfrezen daarvan schade kan berokkenen aan eventueel aanwezige archeologische sporen. Op die manier wordt vermeden dat er ongedocumenteerd archeologisch erfgoed beschadigd wordt. De stronken en funderingen kunnen pas verwijderd worden indien het vooronderzoek heeft aangetoond dat er geen archeologische site aanwezig is, of – indien er wel een site aanwezig is – tijdens/na een eventuele opgraving van het terrein.

Figuur 2 Indicatief sleuvenplan in het blauw, geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be en initiatiefnemer).

5. Gewenste competenties

- Het team moet bestaan uit minstens 1 archeoloog met minstens 200 werkdagen ervaring met onderzoek op leemgronden.
- Het team moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek.
- Het team moet bestaan uit minstens 1 archeoloog met ervaring met onderzoek van meerperiodesites.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.